

Banu Berber Babalık

Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi/Karacasu Memnune İnci MYO, Aydın/Türkiye
Assist. Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes University/Karacasu Memnune İnci Vocational School,
Aydın/Türkiye

eposta: banubabalik@adu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-9863-7189> - RorID: <https://ror.org/322830>

Atıf/Citation: Berber Babalık, Banu. 2025. Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında Bir Kamu Diplomasisi Girişimi: Dr. Fuad Bey'in Amerika Seyahati ve Amerikan Basınında Türkiye İmajı. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 14/1, 90-107. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.1741133>

Makale Bilgisi / Article Information

Yayın Türü / Publication Type:	Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi /Received:	12.07.2025
Kabul Tarihi/Accepted:	08.10.2025
Yayın Tarihi/Published:	15.03.2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN İLK YILLARINDA BİR KAMU DİPLOMASİSİ GİRİŞİMİ: DR. FUAD BEY'İN AMERİKA SEYAHATI VE AMERİKAN BASININDA TÜRKİYE İMAJI

Öz

Kurtuluş Savaşı'nın ardından Anadolu'nun birçok yerinde büyük bir sosyal yıkım meydana gelmiş, savaşın doğrudan ve dolaylı etkileri neticesinde binlerce çocuk yetim ve kimsesiz kalmıştır. Henüz Cumhuriyet ilan edilmeden önce, bu çocukların korunması ve topluma kazandırılması amacıyla yürütülen girişimler, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal politika arayışlarının habercisi olmuştur. Bu bağlamda dikkat çeken en önemli girişimlerden biri, Dr. Fuad (Umay) Bey'in 1923 yılı Nisan-Temmuz dönemi Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD) gerçekleştirdiği ziyaret olmuştur. Dr. Fuad Bey, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti tarafından özel bir görevle ABD'ye gönderilmiştir. Ziyaretin temel amacı, savaş nedeniyle ailesiz kalan çocuklar yararına maddi yardım toplamak olmuştur. Dr. Fuad Bey, Türk Tevaün Cemiyeti aracılığıyla Amerika'daki Türk topluluklarıyla bir araya gelmiş, çeşitli şehirlerde yardım toplantıları düzenlemiş, gazetelere röportajlar vererek Amerikan kamuoyunu bilgilendirmeye çalışmıştır. Dr. Fuad Bey'in faaliyetleri, dönemin basınında da geniş yankı bulmuş, hem Türk hem de Amerikan gazetelerinde yer alan haberlerde, onun yetim çocuklara yönelik şefkatli yaklaşımı ve çağdaş sosyal yardım ilkelerini esas alan çabası vurgulanmıştır. Dr. Fuad Bey'in gayretleri sayesinde toplanan bağışlar, Himaye-i Etfal Cemiyeti aracılığıyla Anadolu'daki yetim çocuklara ulaştırılmış; bazı vilayetlerde açılan yetimhanelerin ve çocuk bakım kurumlarının maddi temelleri bu yardımlarla atılmıştır. Bu ziyaret, Türkiye'de sosyal yardımın kurumsallaşması sürecinde önemli bir eşik olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, Cumhuriyet rejiminin daha sonra kurumsallaştıracağı sosyal refah politikalarının bir öncü pratiği niteliğindedir. Dr. Fuad Bey'in Amerika'daki faaliyeti, aynı zamanda Millî Mücadelenin yalnızca askerî ve diplomatik değil, sosyal boyutunun da uluslararası düzeyde temsil edilmesi açısından

Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında Bir Kamu Diplomasisi Girişimi: Dr. Fuad Bey'in Amerika Seyahati ve Amerikan Basınında Türkiye İmaji

dikkate değerdir. Dr. Fuad Bey'in yaşamı ve faaliyetleri ile ilgili önemli çalışmalar yapılmıştır. Burada diğer çalışmalardan farklı olarak Amerikan gazetelerinde bu seyahatin nasıl bir etki yarattığı sorusu incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet, Türkiye-ABD İlişkileri, Amerikan Basını, Dr. Fuad (Umay) Bey, Çocuk Politikası.

**A PUBLIC DIPLOMACY INITIATIVE IN THE EARLY YEARS OF THE
REPUBLIC OF TÜRKİYE: DR. FUAD BEY'S VISIT TO AMERICA AND THE
IMAGE OF TURKEY IN THE AMERICAN PRESS**

Abstract

Following the War of Independence, widespread social devastation occurred in many parts of Anatolia, leaving thousands of children orphaned and destitute as a result of the direct and indirect effects of the war. Even before the Republic was declared, initiatives aimed at protecting these children and integrating them into society heralded of the Republic of Türkiye search for social policies. One of the most notable initiatives in this context was Dr. Fuad (Umay) Bey's visit to the United States of America (USA) between April and July 1923. Dr. Fuad Bey was sent to the United States on a special mission by the Turkish Grand National Assembly Government. The main purpose of the visit was to collect financial aid for children who had lost their families due to the war. Dr. Fuad Bey met with Turkish communities in America through the Türk Tevaün Society, organised aid meetings in various cities, and gave interviews to newspapers in an effort to inform the American public. Dr. Fuad Bey's activities were widely reported in the press at the time, and both Turkish and American newspapers highlighted his compassionate approach to orphaned children and his efforts based on contemporary social welfare principles. Thanks to Dr. Fuad Bey's efforts, the donations collected were delivered to orphaned children in Anatolia through the Himaye-i Etfal, and the financial foundations of orphanages and child care institutions opened in some provinces were laid with these donations. This visit can be considered an important milestone in the process of institutionalising social welfare in Turkey. It also serves as a precursor to the social welfare policies that the Republican regime would later institutionalise. Dr. Fuad Bey's activities in America are also noteworthy in terms of representing the social dimension of the National Struggle at the international level, not just its military and diplomatic dimensions. Important studies have been conducted on Dr. Fuad Bey's life and activities. Here, unlike other studies, the question of how this journey was perceived in American newspapers is examined.

Keywords: Republic, Turkey-US Relations, American Press, Dr. Fuad (Umay) Bey, Child Policy.

Giriş

Osmanlı Devleti ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) arasındaki ilk temaslar, 18. yüzyılın sonlarında Osmanlı'nın Mağrip bölgesindeki toprakları üzerinden gerçekleşmiştir.

Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin merkezden uzak bu topraklardaki kontrolünün zayıflaması, ABD'nin Trablusgarp, Cezayir ve Tunus gibi bölgelerle doğrudan ticari antlaşmalar yapmasına olanak tanımıştır. 19. yüzyıla gelindiğinde, ABD'nin artan girişimleri ve misyonerlik faaliyetlerinin etkisiyle ikili ilişkiler yoğunlaşmıştır (Erhan 2001:33-95; Kocabaşoğlu 2000:9-10; Çörekli 2023:1-13). 1830'da imzalanan Ticaret ve Seyri Sefain Antlaşması'nda ABD'ye "en ziyade müsadeye mazhar millet" statüsü verilmiştir (Armaoğlu 1991:1-4). Bu antlaşma tarafların karşılıklı olarak diplomatik temsilcilikler açmasını sağlamıştır (Erhan 1998:457-466; İnce Erdoğan 2024:1-9). İlişkiler, 1862'de imzalanan ek bir ticaret antlaşmasıyla daha da derinleşmiş; bu antlaşma ile ABD vatandaşlarına Osmanlı topraklarının her yerinde ticaret yapma hakkı tanınmış ve özellikle ABD fabrikalarında Osmanlı Devleti için silah üretimi gibi önemli ticari faaliyetler başlamıştır (Güler 2005: 235; Sander, Fişek 1977). Ancak, 1856 Islahat Fermanı sonrası artan misyonerlik faaliyetleri ve yayınlar, iki ülke arasında zaman zaman gerilimlere yol açmış ve Babıâli'yi yasal düzenlemeler yapmaya itmiştir. İlişkilerdeki en büyük kırılma ise I. Dünya Savaşı ile yaşanmış ve Osmanlı Devleti'nin 20 Nisan 1917'de ABD ile diplomatik ilişkileri kestiğini bildirmesiyle sonuçlanmıştır (Erhan 2001:203; Köprülü 1987:927-948; Armaoğlu 2017:26).

Mondros Mütarekesi'nin ardından başlayan Millî Mücadele döneminde Türk liderler için Wilson ilkelerinin 12. Maddesi önemli bir dayanak noktası olmuştur; zira bu madde Türklerin çoğunlukta olduğu topraklarda Türk egemenliğinin güvence altına alınmasını öngörmekteydi (Boztaş 2014:163-176). Bu süreçte bazı aydınlar kurtuluşu Amerikan mandasında aramıştır (Kasalak 1993:75-76). Lozan Konferansı'na gözlemci olarak katılan ABD ve Türkiye arasında siyasi ilişkilerin yeniden kurulması hedeflense de ABD'de başlayan Türk karşıtı kampanyalar bu süreci engellemiştir (Şimşir 1984:45-98). Bu olumsuz gelişmelere ilk tepki Amerika'da yaşayan Türklerden gelmiştir (Sertel 1987:46; Karpas 2003; Bali 2004; Konyalı 2001). Bu tepkiler New York'ta Türk Tevaün Cemiyeti'nin kurulmasıyla organize bir yapıya kavuşmuştur. Başlangıçta Osmanlı Tevaün Cemiyeti adıyla kurulan bu dernek, Amerika'daki Türkler için önemli bir dayanışma ve buluşma noktası haline gelmiştir (Akın 2004:474). Cemiyet¹, Birlik adlı bir yayın organı çıkarmış ve ülkeye yeni gelen Türklerin işsizlik, barınma ve dil öğrenme gibi temel sorunlarına çözümler sunmuştur (Işık 2017: 625-658).

Türk-Amerikan sivil toplum ilişkilerinde öne çıkan bir diğer önemli kurum ise savaş yetimlerine yardım amacıyla kurulan Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti'dir. İlk olarak 1908'de Kırklareli'nde Dr. Fuad Bey öncülüğünde kurulan, ancak Balkan Savaşları sonrasında faaliyetlerini durduran bu cemiyet, I. Dünya Savaşı sırasında 1917'de İstanbul'da yeniden hayata geçirilmiştir (Toprak, 2017:22-31; Onur 2005; Onur 2009). Savaşta ailesini kaybeden çocukları himayesine alan Cemiyet, savaş bittikten sonra kimsesiz ve ihtiyacı olan çocukları

1 Cemiyetin kuruluş tarihi hakkında net bir bilgi olmamakla birlikte başkanlık görevinde bulunan Sertel, konu ile ilgili olarak "bu tarihte Anadolu'da Sakarya Savaşı'nın hazırlıkları devam ediyordu" bilgisini paylaşmıştır (Sertel 1987:43).

Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında Bir Kamu Diplomasisi Girişimi: Dr. Fuad Bey'in Amerika Seyahati ve Amerikan Basınında Türkiye İmaji

da korumasına almıştır. Bu çocuklara ihtiyaçları doğrultusunda süt, mama, kıyafet, kitap vb. yardımlar yapmıştır (BCA., 180.9.0/19.96.1; BCA. 30.18.1.1/26.63.18; BCA.30.18.1.1/26.63.10; BCA.30.18.1.1/26.56.16). Ancak 1918 sonrası başlayan işgaller nedeniyle yeterince aktif olamamıştır. 1921'de Ankara'da kurulan Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti ile birleşerek cemiyetin İstanbul Şubesi'ne dönüşmüştür (Sarıkaya 2011). Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin adı 1934'te Atatürk'ün önerisiyle Çocuk Esirgeme Kurumu olarak Türkçeleştirilmiştir (Çavuşoğlu 2005:4)².

1920'li yıllar, henüz diplomatik ilişkiler kurumsallaşmamış olsa da, Türkiye Cumhuriyeti ile ABD arasında entelektüel ve kültürel bağların temellerinin atıldığı bir dönemdir. Türkiye'nin modernleşme hedefleri doğrultusunda Avrupa ve Amerika'daki kurumlar ve uygulamalar bir model olarak görülmüştür (Tombak 2024:83). Bu bağlamda, Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin Katibi Umumisi olan Dr. Fuad Bey'in³ 1923 yılındaki ABD ziyareti, sembolik ve işlevsel bir önem taşımaktadır. Bu ziyaretin temel amacı, Türk Tevaün Cemiyeti aracılığıyla Amerika'daki Türk ve Müslüman topluluklarından, savaş yetimlerine yönelik projelere finansal destek sağlamaktır. Dr. Fuad Bey'in ziyareti, Amerikan basınında da yankı bulmuş ve yeni Türk devletinin dünyaya tanıtılması ve temsil edilmesi açısından kritik bir rol oynamıştır (Şencan Gürtunca 2020: 113; Erdal 2021: 129-130). Ziyaret sonucunda toplanan önemli miktardaki bağışlar, Ankara'da planlanan birçok sosyal projeye kaynak sağlamış ve iki ülke arasındaki sivil toplum iş birliğinin somut bir örneğini teşkil etmiştir. Dr. Fuad Bey'in seyahat programı ve ziyaretleri The American Guardian, Birmingham Post Herald, The Buffalo News, The Star Press, The Washington Times, Orland Unit Register vb. Amerikan gazeteleri kullanılarak takip edilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizinin kullanıldığı çalışmada, Amerikan basını dışında TBMM tutanakları, devlet arşivi, resmi yayınlar, ulusal basın, araştırma ve tetkik eserlerden yararlanılmıştır.

2 Ayrıca bkz. Babalık 2025:420-421; Acar, 2011; Albayrak 1988:31-33; Şeker 2015; Karatay 2007; Sinar Çılgın,2004; Sönmez, 2014; Deniz, Öztaş 2020:558-580.

3 Mehmed Fuad Bey, 24 Şubat 1885 yılında Kırklareli'de (Kırkkilise) doğmuştur. İlk eğitimini Kırklareli'de tamamladıktan sonra üniversite eğitimi için İstanbul'a gelmiş ve Tıbbiyeyi tercih etmiştir.1914 yılında Kırklareli Belediye Tabipliği döneminde Medhiye Hanım ile evlenerek bu evlilikten Mübeşşer, Esin, Turhan ve Tunç isimli 2 kız ve 2 erkek evlat sahibi olmuştur. Doktor ve milletvekili kimliğinin yanında cemiyet adamı olarak tanınmıştır. Kırklareli Himaye-i Etfal cemiyetinin kurucusudur. Cumhuriyetin çocuk davasında öncü hizmetlerde bulunmuştur. Dr. Fuad Bey, Amerika'da yaşayan Türklere imamlık yapan Mehmet Ali Bey'e yazdığı mektupta, Anadolu'da yaşayan çocuklar için yardım yapılıp yapılamayacağını sormuş ve olumlu cevap almıştır (Akın 2004:453-521; Akın 2025; Evcin 2011; Akol 1950; Umay 2005:29-31).

Seyahatin Gerekçesi ve Hazırlık Süreci

Himaye-i Etfal Cemiyeti çocuk davasına hizmet etmek amacıyla Ankara'da 30 Haziran 1921'de kurulmuştur. Cemiyet, uzun yıllar devam eden savaşlar nedeniyle öksüz ve yetim kalan çocukların bakımını sağlama görevini üstelenmiştir. Cemiyetin nizamnamesinde kuruluş amacı "Cemiyet öncelikle şehit çocukları ve gazilerin çocuklarına yardım eder" şeklinde ifade edilirken devamında tüm çocukları koruyacak güçlü bir hizmeti esas alarak çocuk davası milli bir mesele haline getirilmiştir (Sarıkaya 2023:1; Okay 1999:21-42). Fakat sayıları yüzbinleri aşan çocuk sayısı ile hedeflerine ulaşmakta özellikle maddi nedenlerle zorlanan Cemiyetin en büyük gelir kaynağı olan hayırsever bağışları ihtiyaçlar karşısında yetersiz kalmıştır. Böyle bir dönemde Himaye-i Etfal Cemiyeti Katib-i Umumisi Dr. Fuad Bey, Celal Nuri Bey aracılığıyla Amerika'da yaşayan Türklere imamlık yapan Mehmed Ali Efendi'ye bir mektup yazarak temasa geçmiştir. Bu mektup sonrası başlayan yazışmalarla Türk Tevaün Cemiyeti ile bağlantı kurulmuş ve Türkiye'de bulunan yetimler için yardım talebinde bulunulmuştur. Böylece Cemiyetin yapmış olduğu toplantılarla çocuklar için yapılan bağış ile elde edilen 120.000 dolar Ankara'ya gönderilmiştir (Sertel 1987:43-49). Türkiye'deki çocukların ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik bu bağışların uzun süreli devam etmesi ve daha fazlası için Türkiye'den konuya hâkim birinin Amerika'ya gönderilmesi kararlaştırılmıştır (Akın, 2003: 127). Bu iş için Dr. Fuad Bey belirlenmiş ve TBMM 21 Mart 1923 tarihli oturumunda seyahat için beş ay süreyle görevlendirilmiştir (TBMM ZC., D:1, C.28:108). Dr. Fuad Bey, ziyareti ile ilgili detayları Hariciye Vekili İsmet Bey (İnönü) ve TBMM Başkanı Mustafa Kemal Paşa ile görüşmüştür. Mustafa Kemal Paşa, Türk Tevaün Cemiyetine ulaştırmak üzere Dr. Fuad Bey'e bir mektup vermiştir. Bu mektup New York'ta düzenlenen ilk toplantıda Dr. Fuad Bey tarafından okunmuştur. Mektupta Mustafa Kemal Paşa uzaklardan Türk kahramanlarının evlatlarına yardım eli uzatan kişilere özel olarak teşekkürlerini göndermiştir (Umay 2003:33). Dr. Fuad Bey, Ankara'daki görüşmelerini bitirdikten sonra İstanbul'a gelmiştir. Seyahat planı trenle İstanbul-Fransa ve ardından vapurla Fransa-ABD olarak düzenlenmiştir. Meclis'te Dr. Fuad Bey'e Amerika seyahatinde yardımcı olunması için hazırlık yapılması kararı alınmıştır (BCA. 30.10.00/204.395.21). Paris'e geldiğinde Türkiye'nin Paris temsilcisi Hüseyin Ragıp Bey ile kısa bir görüşme yapmıştır (Akın 2000:86).

Amerika'daki Temaslar: Karşılama, Amerika'daki Türk Topluluğuyla Etkileşim ve Ziyaretler

31 Mart 1923'te Cherbourg Limanından hareket eden vapurla yedi gün süren deniz yolculuğu yapmış ve 6 Nisan 1923'te New York Limanına varmıştır. Geceyi vapurda geçirdikten sonra 7 Nisan 1923 sabahı Türk Tevaün Cemiyetini temsil eden Zekeriya, Mühendis Hamdi, Naci Bey başta olmak üzere yaklaşık iki bin kişilik bir karşılama töreni hazırlanmıştır (Akın 2000:86). Bu rakam Times Union gazetesinde 200 olarak vermiştir (Times

Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında Bir Kamu Diplomasisi Girişimi: Dr. Fuad Bey'in Amerika Seyahati ve Amerikan Basınında Türkiye İmaju

Union, "Dr. Fuad Bey Greeted at Pier by 200 Turks", 8 April 1923, p. 3). Times Union, Fuad Bey'in limanda karşılanma haberini Türkiye'den gelen bu önemli temsilcinin coşkuyla karşılandığını vurgulayarak okuyucuyla paylaşmıştır. Dr. Fuad Bey'in ziyaret amacı Amerika'da bulunan sosyal yardım kuruluşlarını ve eğitim sistemini yerinde incelemek olarak belirtilmiştir (Orland Unit Register, "Dr. Fuad Bey", 12 June 1923, p.3; The Sentinel, "Dr. Fuad Bey", 31 June 1923, p.8). Uzun bir aradan sonra yapılan bu ziyaret, Türk-Amerikan ilişkileri açısından büyük önem taşıyan bir durum olarak değerlendirilmiştir (Times Union, Dr. Fuad Bey Greeted at Pier by 200 Turks", 8 April 1923, p. 3; Pasaili, "Fuad Beğ Amerika'da", 22 Mayıs 1923, s.3). Amerikan basını Dr. Fuad Bey'in ziyaretini "Turkish Notable Visit America" ve Turkish Notable Studying social conditions here" başlıklarıyla paylaşmıştır. *Notable* ifadesi meşhur ve seçkin anlamına gelip genellikle siyasetçi diplomat ve aydın kişiler için kullanılan bir ifadedir. Bu başlık Türk yetkilinin yeni Türkiye temsilcisi olduğuna yapılan bir vurgu olarak ifade edilmiştir (Jersey Observer and Jersey Journal, "Turkish Notable Visit America", 10 April 1923, p.5; The Salem News, "Turkish Notable Studying Social Conditions Here", 11 April 1923, p.1).

Dr. Fuad Bey, Amerika'ya ayak bastığında başına bir kalpak takmıştır. Bu kalpak seyahati boyunca Millî Mücadelenin sembolü olarak Fuad Bey'in başında yer almıştır. Seyahat notlarında kalpaktan şöyle bahsetmektedir:

"Başımda kalpak vardı. Herkesin dikkatini çekiyordu. Zaten ben de bunu istiyordum ülkemizin ulusal kahramanlıklarını benzeri olmayan özverilerini azim ve inanç örneklerini herkese anlatmak fırsatının olabildiğince çok olmasını istiyordum. Evet bu kalpak ülkemi, yiğitler diyarını temsil ediyordu bundan yararlanmak istiyordum" (Umay 2003:24).

Anadolu'da, işgalin ve savaşın yarattığı yıkım sonucu kimsesiz kalan çocuklara yardım amacıyla Amerika'ya gelen Dr. Fuad Bey, Amerika'da görüşme ve toplantı düzenleyerek savaş sonrası Türkiye'de ortaya çıkan çocuk yoksulluğu ve yetim sorununa dikkat çekmiştir. İlk toplantı 8 Nisan 1923'te New York'ta yapılmıştır. Türk Tevaün Cemiyeti salonunda yapılan toplantıya sadece New York'ta yaşayan Türkler değil farklı şehirlerden de çok sayıda katılım olmuştur. New York'ta yapılan ilk toplantıda Mustafa Kemal Paşa'nın Türk Tevaün Cemiyeti üyelerine gönderdiği mektubu okuyan Dr. Fuad Bey'in konuşması büyük alkış almış ve yetim çocuklar için başlatılan yardım kampanyasına herkes imkânı ölçüsünde destek olmuştur. Dr. Fuad Bey, toplantıya gelenlerden etkilendiğini ifade ederken duygularını "onların gözünde ben Anadolu'nun temsilcisi, bütün memleket özlemlerini giderici bir varlıktım" cümlesiyle gezi notlarında paylaşmıştır (Umay 2003:26).

Amerikan Basınında Türkiye'nin Temsili

Dr. Fuad Bey, Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin (Türk Kızılayı) temsilcisi olarak savaş ve işgal koşullarında ailesini kaybeden binlerce çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ABD'deki Türk toplumu başta olmak üzere Amerikan kamuoyuna da bağış çağrısında bulunmuştur (Sertel 1987:60; Deniz 2019:24; Umay, Kayra 1925). Yaptığı konuşmalarda, Türkiye'nin sosyal yaralarını sarmak için yalnızca yerli kaynakların yetersiz kaldığını, dolayısıyla uluslararası insani dayanışmaya ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir. Birmingham Post'ta yer alan haberde Dr. Fuad Bey'in faaliyetlerinin yerel halk ve basın nezdinde ilgiyle karşılandığı, yardım toplantılarında çocukların eğitimi, sağlığı ve barınması konularının özellikle vurgulandığı aktarılmaktadır. Dr. Fuad Bey'in çizdiği çerçeve, savaş sonrası Türk toplumunda sosyal politika ihtiyacının giderek belirginleştiği ve çocukların korunmasının hem ahlaki hem de ulusal bir sorumluluk olarak görüldüğü yönündedir. Bu ziyaret, yalnızca bir bağış kampanyası değil; aynı zamanda Cumhuriyet Türkiye'sinin toplumsal inşa sürecinde uluslararası iş birliğine verdiği önemi ortaya koyan önemli bir dış temsil faaliyetidir. Henüz Cumhuriyet'in ilan edilmediği bir dönemde yürütülen bu faaliyet, Türkiye'nin savaş sonrası yeniden yapılanma sürecinde sosyal sorumluluğu merkeze alan bir devlet oluşumunun hedeflendiğini göstermiştir. Özellikle çocukların korunması ve toplumsal dayanışmayı hedefleyen bu tür girişimler, Cumhuriyet'in ilerleyen yıllarında kurumsal bir karakter kazanacak olan sosyal politika düzenlemelerinin öncüsü niteliğindedir. Aynı zamanda Dr. Fuad Bey'in şahsında vücut bulan bu girişim, millî mücadelenin ardından devletin sadece siyasi bağımsızlığı değil, sosyal bütünlüğü de önceleyen bir öngörü sahibi olduğunu kanıtlamaktadır (Birmingham Post Herald, "Turkish Official Upholds Claim", 15 April 1923, p.1).

The Clevend Press, Türkiye'nin sosyal politikalarının şekillendiği dönemde önemli bir figür olan Dr. Fuad Bey'in, ABD'ye yaptığı ziyaret kapsamında Cleveland şehrindeki sosyal yardım ve çocuk refahı sistemini yerinde incelediğini belirtmiştir. Dr. Fuad Bey, hem TBMM milletvekili hem de Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin genel sekreteri sıfatıyla Amerika'da yürütülen çocuk refahı uygulamalarını araştırmak üzere görevlendirilmiştir. Bu bağlamda Cleveland gibi sosyal hizmet altyapısı gelişmiş kentlerdeki kurumları ziyaret etmesi, Türkiye'de kurulacak modern çocuk bakım ve korunma sistemlerine örnek teşkil etmesi yönüyle önemliydi. Dr. Fuat Bey, gezi notlarında Cleveland'a detaylı olarak yer vermiştir. "Yatakhaneler koğuş biçiminde, yemekhanelerde büyük bir salon halindeydi. Öğretmenliği hemşireler, okulun öteki işlerini kentin kibar kadınları yüklenmişler. Öğrencilere öyle sevgi ve sevecenlikle bakıyorlar ki takdir etmemek mümkün değil..." (Umay 2003:116-117). Konuşmasında "Türkiye'deki yetim çocuklar yararına yürütülen bu hayırsever kampanyaya cömertçe katkıda bulunan vatandaşlara en içten teşekkürlerimi sunarım." ifadelerini kullanmıştır. ABD'den

Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında Bir Kamu Diplomasisi Girişimi: Dr. Fuad Bey'in Amerika Seyahati ve Amerikan Basınında Türkiye İmaji

farklı şehirlerinde yapılan toplantılarda yaklaşık 100.000 dolar bağış toplanmıştır.⁴ Dr. Fuad Bey, "Amerikalı kadınların iş birliği konusundaki duyarlılığı ve çocuklarına gösterdiği büyük özen beni derinden etkiledi" demiştir (The Cleveland Press, "The Leader Here", 12 May 1923, p.3).

Dr. Fuad Bey'in ABD'deki gözlem ve çalışmalarının devam ettiği Amerikan basınında okuyucularla paylaşılmıştır (The Pittsburgh Post, "Turk Official Here", 4 May 1923, p.7). Bu paylaşımlarda Fuad Bey, Yeni Türkiye'nin temsilcisi olarak tanıtılmıştır (Orland Unit Register, "Dr. Fuat Bey", 12 Jun.1923, p.3; The Morion Star, "A Turkish Notable Here For a Tour", 14 April 1923, p.2; The Monfort Mail, "Dr. Fuat Bey", 19 April 1923, p.2; The Pittsburg Post, "Turk Official Here", 4 May 1923, p.7). The Star Press, Dr. Fuad Bey'in ziyaretini Türkiye'nin modernleşme girişimleri konusunda önemli bir çalışma olarak yorumlamıştır. Yapılan bu ziyaret ile Yeni Türkiye'nin reform sürecine katkı sağlamasının amaçlandığı aktarılmıştır. Bu gezi sadece teknik bir inceleme değil aynı zamanda Türkiye'nin eğitimde ve çocuk koruma politikalarında modernleşme çabasının bir göstergesi olarak yorumlanmıştır. Bu amaçla önemli bir kültürel ve diplomatik girişim olmuştur (The Star Press, "Turk Legislator in U.S. to Study School Methods", 16 April 1923, p.2). Dr. Fuad Bey'in Amerika'daki eğitim sistemi incelemeleri Cumhuriyet dönemi eğitim alanında yapılması planlanan değişimlere referans olmuştur denilebilir. Örneğin Columbia Üniversitesi'nde John Dewey ⁵ ile görüşmüştür. Cumhuriyet'in ilk yıllarında, Tevhid-i Tedrisat Kanunu temelinde çağdaş ve laik esaslara dayalı bir eğitim reformu gerçekleştirilmeye çalışılırken John Dewey gibi uzmanların önerilerinden yararlanılmıştır (Bal 2010).

Dr. Fuad Bey'in çocuk yetiştirme kurumlarında yaptığı incelemeler çocukların fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimleri ile birlikte akademik gelişimlerinin desteklenmesine yönelik niteliklere sahipti. Bu gözlemler yeni Türk devletinin modernleşme çalışmalarının öncüsü ve sosyal devlet anlayışının destekçisi olma anlayışına katkı sunmuştur. Bu konuda Medeni Kanun ile birlikte evlilik, boşanma ve miras hukuku konularında kadın-erkek eşitliğini sağlayan hükümlere yer verilmesi önemli yere sahip olmuştur. Cumhuriyetin kurucu kadrosu için çocuk toplumun devamlılığı ve geleceğinde çok önemli bir öge olmuş ve bu anlayışla hareket edilmiştir (Öztan 2019:68). Amerika'dan döndükten sonra "Amerika'daki çocuklar saltanat sürüyor" başlıklı yazısında Dr. Fuad Bey, ülkelerin ilerleme derecelerinin çocuklara verdikleri önem ve eğitime bağlı olarak şekillendiğini; evde, okulda ve toplumda şefkat ve bilgiyle büyüyen çocukların o millete büyük yararlar sağlayacağı görüşünü dile getirmiştir (Sarıkaya 2020:359).

4 Toplanan bağışlarla ilgili bkz. EK-1: Toplantılarda Yapılan Yardımlar.

5 1924 yılında Türk eğitim sistemi ile ilgili gözlemler yaparak bir rapor hazırlayan ABD'li eğitim uzmanı.

Dr. Fuad Bey'in ziyaretlerinde kendisini takip eden gazeteciler ve konuşmalarını dinleyenler arasında kadınların çokluğu dikkatini çekmiştir. Özellikle kurumlarda çalışan kadın sayısı Fuad Bey'in gezi notlarında kendi ülkesinde de arzuladığı bir durum olarak paylaşılmıştır (Umay 2003:49; Akın 2000:86). Dr. Fuad Bey'in gezisinden Amerikan basınına yansıyan haberlerde Amerikalı kadınların en çok merak ettiği konulardan birinin Türkiye'deki kadınların durumu olduğu görülmektedir. Chattanooga Daily Times, Türkiye'de hala çok eşliliğin devam ettiğini ve kadınların sosyal haklar bakımından çok geride olduğunu yazmıştır (Chattanooga Daily Times, "Turks May Have as Large Harem as They Choose, 8 April 1923, p.1). Bu yazı Türkiye'nin Batı'daki algısını yansıtan bir yazı örneği sayılabilir. Ziyaret boyunca bu algının sürdürüldüğü yazıların devam ettiği görülmektedir. Örneğin "Harems Still Flourish for Rich in Turkey" başlıklı yazıda kullanılan harem ifadesi sadece çok eşlilik sistemi olarak değil Batı'nın hayal gücünde Doğu'nun gizemine ve kapalılık imgesine atıfta bulunmuştur (The Washington Times, "Harems Still Flourish for Rich in Turkey", 8 April 1923, p.3). Hatta Washington Times, Fuad Bey'in konuşmasından bir bölümü çarpıcı bir başlık yaparak oldukça ilgi çekmiştir. "Müslüman Hukuku Hâlâ Çok Eşliliğe İzin Veriyor," Diyor Fuad Bey" şeklinde haber yaparak çok eşliliği ön plana çıkarmıştır. Türk medeni Kanunu'nun kabulü öncesindeki bu uygulamalar 1926'da kaldırılmakla birlikte konuşmasında Dr. Fuad Bey'in Türkiye'de dini olarak çok eşliliğin devam etmekte birlikte uygulamada azaldığını açıklamış ve bu konuda yaptığı konuşmada Dr. Fuad Bey, "Türkiye'de çok eşliliğin devamını isteyenler büyük hayal kırıklığına uğrayacaktır. Çünkü artık böyle şeyler yoktur" demiştir (The Tampa Tribune, "Turkey is Haremless; Husbands Can Care For Only One Wife", 26 May 1923, p.7). Dr. Fuad Bey, yeni hükümetin çalışmaları arasında tek eşlilik ve kadınların eğitimleriyle ilgili ayrıntılı çalışmaların yapılacağı bilgisini de vermiştir. Dr. Fuad Bey, gazetecilere Amerikan kamuoyunda Türkiye hakkında yaygın olan bazı yanlış kanıları yıkmaya yönelik açıklamalarda bulunmuştur. Örneğin Amerikan halkının harem algısı ile ilgili olarak Türkiye'de artık harem diye bir şey olmadığı açıklamasını yapması bilgisi gazetelerde yer almıştır (The Milwaukee Leader, "No more Harem, I Wife Plenty, View of Turks", 26 May 1923, p.2-6). Konuya titizlikle eğilen Dr. Fuad Bey, bu konuda açıklamalarda bulunurken okula giden kızların fotoğraflarını muhabirlere göstermek suretiyle Türk kadınları hakkında olumlu bir izlenim yaratmıştır. Bu haberler Türkiye'nin dönüşümünün Amerika'da yüzeysel olarak algılandığının bir işareti olarak gösterilebilir. Aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında gerçekleştirilen hukuki dönüşüm süreçlerinin uluslararası düzeyde nasıl algılandığına ve temsil edildiğine dair çarpıcı bir örnek sayılabilir. 1923 tarihli bu haberde, Dr. Fuad Bey'in ABD ziyareti çerçevesinde Amerikan kamuoyuna verdiği mesajlar, hem Türkiye'nin çağdaşlaşma politikalarını hem de köklü toplumsal reformlara geçiş sürecini göstermesi yönüyle önem arz etmektedir.

En çok sorulan sorulardan biri de Türkiye'de şeyhlerin olup olmadığı ile ilgilidir. Bu sorulara Dr. Fuad Bey, Türkiye'nin hızla modernleştiğini ve yeni Türkiye'de şeyhlik

Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında Bir Kamu Diplomasisi Girişimi: Dr. Fuad Bey'in Amerika Seyahati ve Amerikan Basınında Türkiye İmaju

kurumunun yeri olmadığını belirttiği konuşmaları gazetelere yansımıştır (St. Joseph News Press, "No Sheiks in Turkey", 25 May 1923, p.17). 1925'te Tekke ve Zaviyelerin Kapatılması Kanunu ile birlikte bu kurumlar fiilen sona erdirilmiştir. Ancak Dr. Fuad Bey'in bu haberdeki ifadesi, yasal süreçlerden önce gelen toplumsal ve zihinsel dönüşümü işaret etmesi yönüyle önemlidir. Zira şeyhler, yalnızca dini rehberler değil, aynı zamanda toplumsal otorite sahipleri oldukları için siyasi bir tehdit ve toplumun modernleşmesine engel birer unsur oldukları o dönemin genel kanaatidir.⁶ Bu kanaatin Amerikan kamuoyuna verilen mesajlarda paylaşılması Türkiye'nin Batılı normlara uygun, akılcı ve birey merkezli bir topluma dönüştüğü yönündeki resmî ideolojinin dışa dönük bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla "Türkiye'de artık şeyh yok" mesajı, yalnızca bir gözlem değil; aynı zamanda devletin yeni kimliğini dış dünyaya tanıtmaya stratejisinin bir parçasıydı. Bu söylem, Cumhuriyet'in hem içerideki geleneksel otoritelerle mücadelesini hem de dışarıya karşı verdiği modernleşme taahhüdünü temsil etmiştir.

Amerikan kamuoyunda hâlâ etkili olan "haremlî sultan" imgesine atıfla konuşan Dr. Fuad Bey, genç kuşak arasında gerçek bir sultanın haremîni kurma hayaliyle büyüyen bireylerin büyük bir hayal kırıklığına uğrayacağını söyleyen Dr. Fuad Bey, "Zira artık Türkiye'de böyle şeyler yoktur. Harem kültürü, çok eşlilik ve buna dayalı yaşam biçimleri tarihe karışmıştır" ifadesini kullanmıştır. Dr. Fuad Bey'in sözleri, Batı kamuoyunda Osmanlı'dan miras kalan çok eşlilik ve harem imgelerinin sistematik biçimde çürütülmesi amacını taşımıştır. Dr. Fuad Bey'in "artık böyle şeyler yok" vurgusu, hem Cumhuriyet'in modernleşme yönünü hem de Batı normlarıyla uyumlu bir toplum kurma hedefini ilân etmektedir. Dr. Fuad Bey, gittiği toplantılarda kendisini dikkatle dinleyen gazetecilere "Türkiye'de artık harem yok" açıklamasını yapmıştır (St. Joseph News Press, "No Sheiks in Turkey", 25 May 1923, p.17; The American Guardian, "No More Harem, I Wife Plenty View Of Turks", 29 May 1923, p.2; The Miami Daily Metropolis, "No Harem sor Sheiks Found in Turk", 25 May 1923, p.2; The Milwaukee Leader, "No More Harem, I Wife Plenty View of Turks", 25 May 1923, p.17). Fuad Bey'in açıklamaları sadece bireysel gözleme dayanan bir haber değil, aynı zamanda Türkiye'nin kurucu söyleminin dış politika düzeyinde bir temsilidir. Bu söylemde çok eşlilik, harem, şeyhlik gibi geleneksel kurumlar Batılı muhataplara karşı özellikle reddedilmekte; modernleşmiş, uygarlaşmış bir Türkiye imajı öne çıkarılmaktadır.

Dr. Fuad Bey, Amerika'daki temasları sırasında yaptığı açıklamalarda, Türkiye'nin artık diğer uygar uluslardan farksız bir ülke olduğunu belirtmiştir. Dr. Fuad Bey'e göre, gerek toplumsal yapı gerekse hukuk sistemi bakımından Türkiye, Batı normlarına hızla uyum sağlayan modern bir devlet hâline gelmiştir. Dr. Fuad Bey, yeni Türkiye'nin harem, şeyh vb.

⁶ Geniş bilgi için bkz. Çetin Can, 2024:825-839.

önyargılara artık hiçbir biçimde uymadığını ifade etmesi ABD basınında da yer bulmuştur (The Owensboro Messenger, "Claims Turkish Harems and Sheiks Are Myths", 26 May 1923, p.3). Yine kadın haklarından aile hukukuna, eğitimden kamu sağlığına kadar birçok alanda gerçekleştirilen reformlarla Türkiye'nin, "diğer uluslara benzer bir toplumsal sistem" kurduğu vurgusu gazetelere yansımıştır (The News Star "Turkey Just Like Othe Nations, So Says Dignitary", 25 May 1923, p.1). "Harem yok, şeyh yok, çok eşlilik sona erdi, artık biz de diğerleri gibiyiz" açıklamaları Türkiye'nin içerideki reform gündemiyle eşzamanlı olarak Batı'ya verilmiş güvence mesajlarıdır. Bu, hem kültürel diplomasi hem de imaj yönetimi stratejisi olarak yorumlanabilir. Dr. Fuad Bey'in -"Türkiye artık diğer uluslar gibidir" yönündeki beyanı, Cumhuriyet rejiminin kendisini dünyaya tanıtmaya ve meşrulaştırma sürecinin bir parçasıdır. Bu tür açıklamalar, sadece kamu diplomasisinin değil, aynı zamanda Cumhuriyet modernleşmesinin bir ideolojik taşıyıcısıdır.

Dr. Fuad Bey'in Amerika seyahati sırasında karşılaştığı önemli konulardan biri, Anadolu'dan Amerika'ya göç eden Ermenilere ilişkin kamuoyundaki algı ve bu algının şekillendirilmesinde etkili olan propaganda faaliyetleridir. 12 Mayıs 1923'te Detroit'te Ermenilerin kendisine suikast yapacağı ihbarı üzerine sıkı güvenlik önlemleri alınmıştır (Akın 2003:133). Dr. Fuad Bey'in aktarımlarına göre, özellikle Ermeni diasporası tarafından yürütülen propaganda çalışmaları, Amerikan kamuoyunda Türk imajını olumsuz şekilde inşa etmeye yönelikti (Türk 2006:16; Şimşir 2014:45-98; Açıkse, Gür 2014:99-126; Sarıkaya 2014:1-15). Bu faaliyetler, Türklerin "vahşi" ve "barbar" bir halk olarak gösterilmesini hedeflemiş; bu doğrultuda sinema gibi kitle iletişim araçlarının etkili bir şekilde kullanıldığı belirtilmiştir (Umay 2003:29). Bu durum, dönemin Türk-Amerikan ilişkilerinin toplumsal zeminde karşılaştığı zorlukları ve kamu diplomasisi açısından yürütülmesi gereken stratejik iletişim faaliyetlerini gözler önüne sermektedir. Dr. Fuad Bey'in bu izlenimi Türkiye'nin uluslararası imajını yeniden inşa etme çabasının bir parçası olarak değerlendirilebilir. Muhabirlerin merak konuları arasında İzmir'in işgali ve sonrasında yaşanan durumlar da olmuştur. Türkiye'nin suçlu olduğuna dair söylemler Dr. Fuad Bey tarafından "asılsız iddialar" ifadesiyle açıklanmıştır. Türkiye'ye karşı yakın zamanda daha iyi niyetli bir tavır sergileneceğine inandığını belirten Dr. Fuad Bey, Yeni Türkiye'ni gerçek olduğunu ve on yıl içinde demokrasinin sağlanacağına dair umutlarının olduğunu paylaşmıştır (The Buffalo News, "Says Turkey Wants Peace", 1 May 1923, p.1).

Dr. Fuad Bey, Amerika'daki ziyareti sırasında sıklıkla karşısına çıkan Ermeni ve Rum propagandası ve bu faaliyetlerin Amerikan kamuoyu üzerindeki etkilerine özel bir hassasiyetle yaklaşmıştır. Ancak her fırsatta kendisinin Amerika'ya propaganda amaçlı gelmediğini ve Türkiye/Türkler hakkında yapılan olumsuz beyanları zamanın ortaya çıkaracağını açıklamıştır (Akın 2000:92).

Sonuç

Dr. Fuad Bey'in 1923 yılı 6 Nisan-11 Temmuz tarihlerinde Amerika Birleşik Devletleri'ne gerçekleştirdiği ziyaret, Cumhuriyet Türkiyesinin hem sosyal reformlara hem de dış dünyaya yönelik temsil biçimine ışık tutan öncü bir kamu diplomasisi girişimi olarak değerlendirilebilir. Ziyaretin amacı uzun süren savaşlar nedeniyle sayıları artan kimsesiz çocukların bakım ve ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik maddi destek sağlama olarak görülse de Cemiyetin tanıtımına önemli katkılar sağlamıştır. ABD seyahatinde toplamda 33 şehirde çeşitli sosyal hizmet kurumlarını inceleme fırsatı bulan Dr. Fuad Bey, 19 şehirde çocuklar için maddi yardım kampanyası düzenlemiştir. Bu kampanyalar sonrası elde edilen bağışlar Anadolu'da Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin çalışmalarına önemli destek sağlamıştır. Yardımların devamlılığı için Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti Heyetleri oluşturulmuş ve toplanan bağışlar uzun yıllar Anadolu'da ihtiyaç sahibi çocuklara ulaştırılmıştır. Bu bağışlar ile bazı yapılar özellikle Çocuk Sarayı inşa edilmiştir. Cemiyet, kendine uzun süreli gelir sağlayan ve çocukların ihtiyaç duydukları bina ve kurumlara kavuşabilmişlerdir. Örneğin 3 Mart 1927'de açılan Çocuk Sarayı küçük yardımlarla büyük işlerin yapılabilceğini göstermiştir. Büyük bir toplantı ve seyir salonu, süt dağıtım merkezi ve çocuk banyolarının yer aldığı Çocuk Sarayı bu bağışlarla hayata geçirilmiştir (Gürbüz Türk Çocuğu, 1927:24-25). Ziyaretin merkezinde yer alan savaş yetimleri meselesi, bir yandan Cumhuriyet'in sosyal sorumluluk anlayışını, diğer yandan çocukları merkeze alan yeni vatandaşlık vizyonunu temsil etmiştir. Bu yönüyle Dr. Fuad Bey Amerika'da sosyal hizmet sistemlerinin nasıl kurumsallaştığını yerinde gözlemlemiştir. Cleveland, Chicago ve New York gibi şehirlerde yetimhaneleri ve çocuk koruma kurumlarını ziyaret eden Dr. Fuad Bey, Amerikan sosyal politika modelini yerinde tetkik etmiştir. Dr. Fuad Bey'in Amerika'daki eğitim sistemlerini yerinde inceleme imkânı bularak Cumhuriyet'in eğitimde laiklik, bilimsel yöntem ve sosyal bütünlük ilkelerine dayalı uygulamalarına örnekler görmüştür. Aynı zamanda Dr. Fuad Bey'in ziyareti Cumhuriyet rejiminin modern, laik ve sosyal sorumluluk sahibi yeni Türkiye imajını Amerika kamuoyuna tanıtma fırsatı yaratmıştır. Bu stratejik adımlar ülke genelinde birçok şehri ziyaret ederek çeşitli temaslarda bulunan Dr. Fuad Bey'in basına verdiği demeçlerde de kendini göstermiştir. Basında geniş yer bulan bu ziyaretler sırasında verdiği demeçlerde ve Amerikalı gazeteciler ile kamuoyunun merak ettiği sorulara verdiği cevaplarda Türkiye'de artık harem sisteminin sona erdiğini, çok eşliliğin yaygın olmadığını, şeyhlik gibi geleneksel kurumların ortadan kalktığını ve ülkenin diğer medeni milletler gibi bir yapıya kavuştuğunu ifade etmiştir. Özellikle Amerikan kamuoyunda halim olan söylentiler (çok eşlilik, haremli şeyhlik) Dr. Fuad Bey tarafından anlaşılır şekilde ve örneklerle açıklanmıştır. Batı dünyasının Türkiye'deki toplum düzeni ve aile yapısı hakkındaki olumsuz önyargılarını yaptığı açıklamalarla kamuoyuna sunmuş ve doğrusunu

gösterme fırsatı yaratmıştır. Bu yönüyle ziyaret, Türkiye'nin imajı ve tanıtımı için ortam yaratan kamusal bir diplomasi özelliği taşımıştır.

Sonuç olarak, Dr. Fuad Bey'in Amerika ziyareti, sadece bireysel bir inceleme gezisi değil; Cumhuriyet'in dışa dönük kendini anlatma stratejisinin parçası olan ilk dönem kamu diplomasisi uygulamalarının örnek olaylarından biridir. Bu ziyaret sayesinde, bir yandan Türkiye'nin savaş sonrası sosyal sorunlarına dikkat çekilmiş, diğer yandan modernleşme sürecinin dış dünyada nasıl temsil edileceğine dair söylemler oluşturulmuştur. Ayrıca, bu tür kamuya açık temaslar, yeni Türkiye'nin doğru tanıtılması açısından olumlu sonuçlar yaratmıştır. Bu durum ABD basınına yansımalarda olduğu kadar Dr. Fuad Bey'in kaleme aldığı Amerika'da Türkler ve Gördüklerim (1927) ve Seçmenlerimle Başbaşa (1950) eserlerinde de görülmektedir.

Kaynakça

Arşiv ve Resmi Yayınlar:

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi Millî Eğitim Bakanlığı, BCA., 180.9.0/19.96.1.

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi Kararlar Daire Başkanlığı,

BCA. 30.18.1.1/26.63.18.

BCA.30.18.1.1/26.63.10.

BCA.30.18.1.1/26.56.16.

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi Muamelat Genel Müdürlüğü,

BCA. 30.10.00 /204.395.21.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi, Dönem:1, Cilt. 28.

Araştırma ve Tetkik Eserler:

Acar, Hakan. 2011. *Cumhuriyet'in Çocuk Refahı Politikasını Yapılandıran Bir Sivil Toplum Örgütü: Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu (1921-1981)*, Ankara: Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı.

Açıkses, Erdal, Gür, Ebru. 2014. "Türkiye Amerikan İlişkileri Çerçevesinde Amerika'nın Ermeni Faaliyetlerindeki Rolü". *Tarihte Türkler ve Ermeniler*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Akın, Veysi. 1996. "Dr. Fuad (Umay) Bey'in Amerika Birleşik Devletleri Seyahati", *Akademik Araştırmalar*, I/2: 18-29.

Akın, Veysi. 2000. *Bir Devrin Cemiyet Adamı: Dr. Fuad Umay (1885-1963)*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

Akın, Veysi, 2003. "Amerika'daki Türklerin Millî Mücadele Yetimlerine Yardımları", *Savaş*

Çocukları Öksüzler ve Yetimler, Editörler: Emine Gürsoy Naskali – Aylin Koç, İstanbul:

Kırmızı Yayınları.

Akın, Veysi. 2004. "Amerika'da İlk Türk Lobisi: Türk Tevaün Cemiyeti (Turkish Welfare Association)", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, S.59: 453-521.

Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında Bir Kamu Diplomasisi Girişimi: Dr. Fuad Umay'ın Amerika Seyahati ve Amerikan Basınında Türkiye İmaji

- Akın, Veysi. 2025. Fuat Umay (1885-1963). [https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/458/Fuat-Umay-\(1885-1963\)](https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/458/Fuat-Umay-(1885-1963)) E.T.10.06.2025.
- Akol, Osman. 1950. *Kimsesiz Çocuklar*. Ankara: Örnek Matbaası.
- Albayrak, Hasan. 1988. Himaye-i Etfal Cemiyeti. Tarih ve Toplum. S.52: 31-33.
- Armaoğlu, Fahir.1991. *Belgelerle Türk-Amerikan Münasebetleri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Armaoğlu, Fahir. 2017. *Türk-Amerikan İlişkileri 1919-1997*, İstanbul: Kronik Kitap.
- Babalık, Banu Berber.2025. "Türkiye'de Çocuk Koruma Politikaları: Erken Cumhuriyet Dönemi (1923-1938)". *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 34/1: 420-440.
- Bal, Hüseyin. 2010. *John Dewey'in Eğitim Felsefesi ve 1924 Raporunun Türk Eğitimine Etkileri*. Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Bali, Rifat N. 2004. Anadolu'dan Yeni Dünyaya Amerika'ya İlk Göç Eden Türklerin Yaşam Öyküleri. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Boztaş, Asena. 2014. "Wilson İlkelerinin Türk Dış Politikasına Yansımaları Realist ve Pragmatist Bir Perspektif". *Akademik Bakış Dergisi*, S.14:163-176.
- Çavuşoğlu, Turgay. 2005. *Sosyal Hizmetlerin Yakın Tarihinden Sayfalar 1917-1983*. SABEV.
- Çetin Can, Fatma Gökçen (2024). Sosyal Norm-Hukuki Norm Tartışması: Tekke ve Zaviyelerin Kapatılması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(3): 825-839.
- Çörekli, Levent. 2023. ABD'nin Osmanlı Topraklarında Misyonerlik Faaliyetleri ve Ermeniler". *Bellek Uluslararası Tarih ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 5/1: 1-13.
- Deniz, Burcu. 2019. "Dr. Fuad Umay ve Çocuk Esirgeme Kurumu Faaliyetleri". Yüksek Lisans Tezi, *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kırklareli.
- Deniz, Burcu, Öztaş, Sezai. 2020. "Dr. Fuad Umay ve Çocuk Esirgeme Kurumu Faaliyetleri". *RumeliDe Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*.19:558-580.
- Erdal, İbrahim. 2021. "Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinin Tanıtımında Folklorun Kullanımı (1920-1960)". *Milli Folklor*, 17/129:129-149.
- Erhan, Çağrı. 2001.*Türk-Amerikan İlişkilerinin Tarihsel Kökenleri*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- Evcin, Erol. 2011. "Birinci Dünya Savaşı'ndan Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşuna Kadar Bolu ve Çevresi İz Bırakanları". Doktora Tezi, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Güler, Yavuz. 2005. "Osmanlı Devleti Dönemi Türk-Amerikan İlişkileri (1795-1914)", *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6/1:227-240.
- Işık, Gülcan. (2017). "Millî Mücadele Döneminde Amerika'da Bir Sivil Toplum Örgütü: Türk Tevâün Cemiyeti ve Birlik Gazetesi". *Türk İdare Dergisi*, 485:625-658.
- İnce Erdoğan, Dilşen. 2024. "Türkiye-Amerika İlişkileri (1919-1938)".ss.1-9 içinde *Atatürk Ansiklopedisi*.
- Karatay, Abdullah. 2007. Cumhuriyet Dönemi Korunmaya Muhtaç Çocuklara İlişkin Politikanın Oluşumu. Doktora Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Karpat, Kemal. 2003. "Amerika'ya Göç Eden Osmanlılar, 1860-1914", *Osmanlı Nüfusu (1830-1914)*, Çev. Bahar Tırnakçı, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

- Kasalak, Kadir. 1993. Millî Mücadelede Manda ve Himaye Meselesi. Ankara: Genelkurmay Basımevi.
- Kocabaşoğlu, Uygur. 2000. *Anadolu'daki Amerika*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Konukçu, Celal Kürşad. 2022. "Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu (1923-1981)". Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Konyalı, Naki. 2001. "Amerika'daki Göçmen Türkler". *Toplumsal Tarih*, XVI/92: 26-30.
- Köprülü, Orhan Fuad. 1987. "Tarihte Türk Amerikan Münasebetleri". *Belleten*. 51/200: 927-948.
- Mehmet Fuad. 1341. *Amerika'da Türkler ve Gördüklerim*. İstanbul: Vatan Matbaası.
- <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/bitstreams/3ce6e730-5072-444e-8fbf-66332b48565d/download>
(Erişim Tarihi: 10.06.2025).
- Okay, Cüneyd. 1999. *Belgelerle Himaye-i Etfal Cemiyeti 1917-1923*. İstanbul: Şule Yayınları.
- Onur, Bekir. 2005. *Türkiye'de Çocukluğun Tarihi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Onur, Bekir. 2009. *Türk Modernleşmesinde Çocuk*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Öztan, Güven Gürkan. 2019. *Türkiye'de Çocukluğun Politik İnşası*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Sander, Oral, Fişek Kurthan. 1977. *ABD Dışişleri Belgeleriyle Türk-ABD Silah Ticaretinin İlk Yüzyılı 1829-1929*. İstanbul: Çağdaş Yayınları.
- Sarıkaya, Makbule. 2011. *Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti 1921-1935*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Sarıkaya, Makbule. 2014. "Dr. Fuat Umay Bey'in Amerika Ziyareti ve Ermeniler". *Yeni Türkiye*, C.20, S.61:1-15.
- Sarıkaya, Makbule. 2020. "Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti Reisi Dr. Mehmed Fuad (Umay) Bey'in Çocuk Üzerine Yazıları ve Kitapları". *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25: 355-368.
- Sarıkaya, Makbule. 2025. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/turkiye-himaye-i-etfal-cemiyeti/?pdf=3303> (Erişim Tarihi: 12.06.2025).
- Sertel, Sabiha. 1987. *Roman Gibi*, İstanbul: Belge Yayınları.
- Sınar Çılgın, Alev. 2004. "Genç Cumhuriyet'in Ütopyası: Gürbüz Türk Çocuğu". *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6:97-119.
- Sönmez, Cemil. 2014. *Atatürk'te Çocuk Sevgisi*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Şeker, Kevser. 2015. "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Çocukların Korunması ve Çocuk Esirgeme Kurumu". Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü*, İstanbul.
- Şencan Gürtunca, Evrim. 2020. "Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin ABD'de Bıraktığı İz". *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8/24: 113-138.
- Şimşir, Bilal. 2014. "Ermeni Propagandasının Amerika Boyutu Üzerine". *Tarihte Türkler ve Ermeniler*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Tombak, Fatma. "Anılar Üzerinden Atatürk İmgesi ve Bir Kimlik İnşası". *Bellek Uluslararası Tarih ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 6/2:80-94.
- Toprak, Zafer. 2017. "Erken Cumhuriyet, Nüfus Sorunu ve Çocuk Ölümleri". *Toplumsal Tarih*.281:22-31.

Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında Bir Kamu Diplomasisi Girişimi: Dr. Fuad Bey'in Amerika Seyahati ve Amerikan Basınında Türkiye İmaju

Türk, İsmail. 2006. "Atatürk Dönemi Türk-Amerikan İlişkileri (1920-1938)". Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Umay, Fuad. 1950. *Seçmenlerimle Başbaşa*. Ankara.

Umay, Fuad, Kayra, Cahit. 1925. *Amerika'da Türkler ve Gördüklerim*. İstanbul: Vatan Matbaası.

Umay, Tunç. 2005. "Babam Fuad Umay. *Bütün Dünya*. 4:29-31.

Sürelî Yayınlar:

Birmingham Post Herald, "Turkish Official Upholds Claim", 15 April 1923, p.1.

Chattanooga Daily Times, "Turks May Have as Large Harem as They Choose, 8 April 1923, p.1.

Gürbüz Türk Çocuğu, "Çocuk Sarayı Parlak Merasimle Açıldı", Mart 1927, s.23-27.

Jersey Observer and Jersey Journal, "Turkish Notable Visit America", 10 April 1923, p.5.

Orland Unit Register, "Dr. Fuad Bey", 12 June 1923, p.3.

Pasaili, "Fuad Beğ Amerika'da", 22 Mayıs 1923, s.3

Seward Daily, "Dr. Fuad Bey", 6 June 1923, p.1.

St. Joseph News Press, "No Sheiks in Turkey", 25 May 1923, p.17.

The American Guardian, "No More Harem, I Wife Plenty View Of Turks", 29 May 1923, p.2.

The Buffalo News, "Says Turkey Wants Peace", 1 May 1923, p.1.

The Cleveland Press, "The Leader Here", 12 May 1923, p.3.

The Milwaukee Leader, "No More Harem, I Wife Plenty, View of Turks", 26 May 1923, p.2-6.

The Monfort Mail, "Dr. Fuat Bey", 19 April 1923, p.2.

The Morion Star, "A Turkish Notable Here For a Tour", 14 April 1923, p.2.

The News Star "Turkey Just Like Othe Nations, So Says Dignitary", 25 May 1923, p.1.

The Pittsburgh Post, "Turk Official Here", 4 May 1923, p.7.

The Salem News, "Turkish Notable Studying Social Conditions Here", 11 April 1923, p.1.

The Sentinel, "Dr. Fuad Bey", 31 June 1923, p.8.

The Star Press, "Turk Legislator in U.S. to Study School Methods", 16 April 1923, p.2.

The Miami Daily Metropolis, "No Harem sor Sheiks Found in Turk", 25 May 1923, p.2.

The Owensboro Messenger, "Claims Turkish Harems and Sheiks Are Myths", 26 May 1923, p.3.

The Tampa Tribune, "Turkey is Haremless; Husbands Can Care For Only One Wife", 26 May 1923, p.7.

The Washington Times, "Harems Still Flourish for Rich in Turkey", 8 April 1923, p.3.

Times Union, "Dr. Fuad Bey Greeted at Pier by 200 Turks", 8 April 1923, p. 3.

Ekler

EK 1: Toplantılarda Yapılan Yardımlar.*

Toplantı Tarihi	Toplantı Yeri	Bağış Miktarı (Dolar)
8 Nisan 1923	New York	7.000
22 Nisan 1923	Lawrance	3.598
23 Nisan 1923	Peabody	6.678
25 Nisan 1923	Providence	3.960
29 Nisan 1923	Wooster	7.500
1 Mayıs	Buffalo	2.101
5 Mayıs 1923	Petrikan	3.764
6 Mayıs 1923	Clerton	3.522
7 Mayıs 1923	Weiston	6.225
8 Mayıs 1923	Youngstown	1.800
10 Mayıs 1923	Akron	850
11 Mayıs 1923	Cleveland	1.000
27 Mayıs 1923	Chicago	600
3 Haziran 1923	Detroit	7.000
9 Haziran 1923	Philedelphia	2.000

*3 Mayıs'ta Pittsburg'da, 9 Mayıs'ta Canton'da, 10 Mayıs'ta Akron'da, 13 Mayıs'ta Detroit'te ve Washington'da yapılan toplantılardaki bağış miktarı net olarak tespit edilememekle birlikte yaklaşık 100.000 dolar bağış toplanmıştır.

Kaynak: Akın 2000; Akın 2003:128-136.

Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında Bir Kamu Diplomasisi Girişimi: Dr. Fuad Bey'in Amerika Seyahati ve Amerikan Basınında Türkiye İmaji

EK 2: Jersey Observer and Jersey Journal, "Turkish Notable Visits America", 10 April 1923, p. 5.

EK 3: Seward Daily, "Dr. Fuad Bey", 6 June 1923, p.1.

